

A 49. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: $a = 80, u = 100$. **Földrajzi kérdés:** New-York, a Hudson-folyó torkolata és a Long-Island-szoros között fekszik. A szoroson át a Long-Island szigetén fekvő Brooklyn városba hid vezet. **Vegyvtani kérdés:** A pyrrol kőszén, zsír, toll, esont száraz lepárlási terménye. Képlete: C_4H_5N . Szintelen, erősen fénytörő folyadék, szaga a chloroforméhoz hasonló, íze égető és szúró, alkoholban és ætherben oldható. Savakban való oldata ammoniakra és pyrrolvörösre bomlik.

Helyesen fejtették meg: Arvay Ferencz, Wanko Károly, Halmi Gyula, Windt Lajos, Michaleczky Vilmos, Havas Gyula, Stein Pál, Ács Nagy István, Jäger Imre, Staindl Mátyas, Szenyovszky Ferencz, Eckhart Ferencz, Szalay János, Rosenberg Ignác, Harmath Győző, Bernolák Kálmán, Mikó József, Dada András, Farnasy Antal, Techet Károly, Laban Antal, Kutlik Félix, Kresz Károly, Hübner János, Péter Rezső, Rodowitz V., Picker Gerő, Böhm Gyula, Lichtenstern Béla, Stiefelmayer Károly, Knapp Gusztáv, Pohrandt Lajos, Györke Ilona, Litsék Zoltán, Wohlstein Sándor, Beck István és Beck Pál, Miróczy János, Chabada Jenő, Miróczy Árpád, Kurimay Mihály, Blumenschein Henrik, Trummer Árpád, Jakabb Gyula, Pivny Aladár, Bacher András, Tóth Vincze, Pajor Jenő, Weisz Miksa, Ungváry Jenő, Pados József, Farkas Tivadar, Brummer István, Benisch Arthur, Baner Gyula, Popovics Endre, Bleier Sándor, Kinsky Jenő.

A könyvjutalmak közül az elsőt: Almásy J. «Magyar közmondások» cz. munkát Windt Lajos főgimn. V. o. t. nyerte el Egerben; a másodikat: Szinnyei J. «Az ezer tó országa» című munkát Harmath Győző főgimn. VI. oszt. tanuló Szamosújvárt nyerte el.

Az 50. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 24 darab aranya; 36 tallérja s 48 huszasa. **Földrajzi kérdés:** Amur; Nikolajevszknél ömlik az Ochotzki tengerbe. **Történelmi kérdés:** Csernajej (Mihály Grigorjevics). **Természettudományi kérdés:** Házi fecske (hirundo urtica), az éneklők rendjébe tartozik. **Képrejtvény:** Dél-Amerika.

Helyesen fejtették meg: Mayer Ottó, Kresz Károly, Kurimay Mihály, Beck István és Pál, Farnasy Antal, Arvay Ferencz, Wohlstein Sándor, Fiedler Kálmán, Friedrich Ferencz, Farkas Tivadar, Péter Rezső, Halmi Gyula, Szenyovszky Ferencz, Goldstein Samu, Bogdán Ernő, Steiner József, Fábrián József és Gáspár, Groedl Arthur, Kukuberger Henrik, Rosenberg Ignác, Weisz Hugó, Paal Tivadar, Andriská Emil, Révész Sándor, Hübner János, Ungár Aladár, Jakab János, Barthonek Károly, Rosenbaum Ernő, Böröczky Kálmán, Trummer Árpád, Ronchetti József, Csizsinszky Lajos, Stiefelmayer Károly, Kiszely Géza, Kutlik Félix, Dessauer Aladár, Pohrandt Károly, Miróczy János, Chabada Jenő, Miróczy Árpád, Polnitzky Leo, Marx Miksa, Györke Ilona, Brunn Vilmos, Nagy Vincze, Szadnik Sándor, Jakabb Gyula, Szeremley Császár Lőránd, Pál Sándor, Tóth Vincze, Weidinger Jenő, Bernolák Kálmán, Takács Gyula, Techet Károly, Brummer Zoltán, Bauer Gyula, Worliczek Frigyes.

A könyvjutalmakat és pedig Bacsnányi J. költeményeit Paal Tivadar főgimn. tanuló nyerte el Vácson; Imre S. «A néphumor a magyar irodalomban» című munkát pedig Kukuberger Henrik főreális. tanuló nyerte el Székesfehérvárott (Apáczka-utca 34.).

SZERKESZTŐI TELEFON.

S. Ö. L. «Dal kardomhoz». E költeményből szép műfordítói talentumra lehet következtetni, túlnyomó sok erotikus vonatkozása miatt azonban nem közölhetjük.

Kapunk mi mégöntöl olyasmit, a mi beválik a «T. L.»-ba. Küldeményeit szívesen várjuk. — M. A. Rozsnyó. Az ön műkifejezéseit egytől-egyig hozta a Diákszótár. — K. S. Szatmár. Szíveskedjék a kiadóhivatalhoz fordulni. — St. J. Budapest. Gyűjtők tíz új előfizető után a Tanulók Lapját egy évig, öt új előfizető után félévig, három új előfizető után negyedévig kapják. Kevesebb előfizetőt gyűjtők megfelelő arányban könyvet kapnak a Franklin-Társulat kiadásai közül. — Sz. J. Veszprém. Postafőtiszt csak érettségizett ember lehet. — B. Z. Lippa. Nyerhet könyveket, ha csak egy rejtvényt megfejtését küldi is be. — P. A. Arad. Budapest nyilvános terein a következő szobrok állnak: József nádor, Széchenyi, Eötvös, Petőfi, a honvédek, Deák, Ybl Miklós, Baross és — Hentzi szobrai. Néhány év múlva a «tíz szobor», Erzsébet, Kossuth és Andrássy emlékei is helyet foglalnak hazánk fővárosában. — T. P. Arad. Hiányzó számokat ne mitőlünk kérjen, hanem a kiadóhivaltól. — B. A. Érsekújvár. Szívesen elfogadjuk. Azt hisszük, a lap ára oly csekélyre van szabva, hogy szegénysorsú diák is megrendelheti. — W. L. Eger. A kérdéses megfejtést nem kaptuk meg. — S. J. és M. V. Budapest. Gyűjtők 1—2 előfizető után értékes könyvjutalmat, 10 előfizető után egész évre tiszteletpéldányt kapnak. — Bogdán E. Hogy lehet valaki annyira figyelmen, hogy még csak a várost sem írja rá a levelére és azt várja, hogy mi neki címeiket küldjünk. Groedl Arthur már egyszer kértük, hogy ne írjon nekünk piros tintával. A rejtvényhez cz. versecske nem íti meg a mértéket. — Ifj. K. K. Budapest. Bizony jó volna, ha a Nemzeti Színházban gyakrabban előadnák a Coriolanust, melyet, sajnos, csakugyan már régen adtak. — H. Gy. A n.-szentmiklósi aranyeletet, az Atilla kincsét azért őrzik Bécsben, mert 1799-ben, mikor megtalálták, Pesten még nem volt Nemzeti Múzeum. Zrínyiről Salamon Ferencz és Csuday Jenő irtak nagyobb munkákat. A jellemzésre vonatkozólag vázlatot találni Rupp «Magyar írásbeli feladatok» című munkájában is. — K. B. Budapest. Vörösmarty összes munkái kaphatók két kötetben 5 forintért. Tompa összes költeményei a virágregékkel együtt 2 forint a Franklin-Társulattól. Vörösmarty Zalán futása külön is kapható 1 forintért. A Karl és Lant hőse a Tanulók Lapja 1895. évfolyamában jelent meg. Külön kötetben kaphatók lesznek a lapunkban megjelent és megjelenő Verne-regények, a Hún-mondák a most folyó Bárányfélék és a Toldi fejtegetése is.

Bélyeggyűjtők figyelmébe.

Faludi Zsigmond levélbélyegkereskedő Budapest, VII., Erzsébet-körút 28.

Kivonat a nagy árjegyzékből.

Levélbélyegsorozatok:			
Minden sorozat csak különböző levélbélyegeket tartalmaz.			
db	fillér	db	fillér
10	Aegyptom	30	5
15	Amerikai Egyes.	30	3
3	Azores Vasco.	35	4
4	Bari ados	25	10
5	Bohria	35	5
10	Brazília	35	5
5	Görögország Olymp.	20	8
3	Grenada	20	5
5	Guatemala	35	6
10	Hawaii	40	10
4	Hongkong	25	7
3	Japan	20	3
5	Jóreményfok	15	6
5	Natal	40	3
5	Nyugat-Ausztrália	30	5
5	Perzsia	40	6
10	Portugál	25	10
7	Queensland	25	7
3	St. Lucia	40	3
6	Transvaal	35	6
3	Trinidad	12	3
5	Tunis	35	5
5	Victoria	10	5

Nagy képes árjegyzék levélbélyegekről, bélyegalbumokról, képes levelezőlap-különlétekről stb. ára 30 fillér. 2 koronán felüli rendelmenynél árjegyzék ingyen és bérmentve.

Megveszek használt régi levélbélyegeket.
Videki megrendeléseket pontosan és gyorsan eszökök.

A «Tanulók Lapja» 40. számában közölt
7891
vastechnikai eszközök
megrendelhetők
IVÁNKOVITS KÁLMÁN
BUDAPESTEN,
Soroksári-u. 34. sz. a. levő vas-, szerszám- és vasárak üzletében.
Küldetésre árjegyzéket bérmentve küld.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	DRUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Budapest, IV., Egyetem-utca 4
			Kéziratokat nem adunk vissza.

LEVÉL EGY KIS DIÁKHOZ.

(*) Nagy lelki gyönyörűséggel olvastam, Ferike, azt a levelet, melyben az első időszaki értesítőrdől számoltál be.

Látom, hogy a nyár óta sokat okosodtál, az eszed megnőtt, a szorgalmad fokozódott, s egy kis ambícióra tettél szert. (Azért használok már én is latin szót, mert föltételezem, hogy megérted, hiszen oly örömmel vegyült büszkeséggel hirdeted, hogy most már igazi gymnasista vagy, mert latinul is tudsz.)

Szép, hogy az első időszakban is jóra vitted a latinból. Pedig, emlékszel-e, mennyire féltél a nyáron a latin nyelvtől s mennyi munkámba került, hogy meggyőzzek, mily módon lehet elkerülni, hogy karácsonykor ne legyen a latinból szekunda.

S ime, Ferike, most, hogy eljött a szép karácsony, te nem szekundával, hanem jó-val számolsz be s büszkéd hirdeted, hogy már tudsz deákul, hogy szereted a latin nyelvet, sőt, majd-nem hihetetlen, azt is megírtad, hogy a karácsonyi szünet alatt «magánszorgalomból is sokat tanultál a latinból.»

Most már elhiszem, Ferike, hogy megváltozott a világ. Én eddig azt gondoltam, hogy csak az én diák-koromban volt divatban az a rossz szokás, hogy olyant is tanultunk, a mi nem volt feladva lezékére, mert abban vetélkedtünk iskolatársainkkal, hogy ki tanul meg több latin szót a karácsonyi és husvétii szünet alatt. A privát diligentiából való fordítások pedig valóságos összeküvés formában, titokban történtek. Egyik sem tudta a másikról, hogy mit és mennyit fordított, csak a beszámolóskor volt általános a meglepetés és a csodálkozás.

Mi közöttünk a latin nyelvből való virtuskodás

épp olyan számban ment, mint most a verekedés. Közöttünk híres verekedők és híres latinisták egyformán voltak. Szerencsére a latinisták többen, a verekedők kevesebben.

Azért volt oly csodálatos, hogy a mi áldott jó öreg professzorunknál kevés volt a latinból a szekunda és sok volt a jeles. Szerettük a tanárunkat is, szerettük a latint is. A tanár igazságos volt s a lezékét megkövetelte, de a szorgalmat, a törekvést méltányolta is. Mi aztán versenyezve iparkodtunk mennél jobban felelni, mennél többet tenni, hogy tanárunk elismerését megérdemljük, szeretetét megnyerjük s a latint jól tudjuk.

A gymnasium főtárgya a latin, a ki azt nem akarja tanulni, az más középiskolába is elmehet, a hol nincs latin. Ha valakinek nincs hozzá kedve, az miért jár gymnasiumba?

Sok diák azt mondja, hogy nincs az életben szüksége a latin nyelvre. Dehogyan nincs, hiszen egész műveltségünk ezen a nyelven épült fel. Jóformán ujságot sem olvashatunk a nélkül, hogy lépten nyomon ne találkoznánk latin kifejezésekkel és idézetekkel. Én azt tapasztaltam, hogy igazi művelt és képzett ember alig lehet valaki e nyelv ismerete nélkül.

Örülök, Ferike, a te buzgóságodnak, bízom benned, s nem félték többé. Ha te az első osztályban karácsonykor jóra vitted a latinból, nem aggódom azon, hogy az érettségim bajba kerülj a latin nyelv miatt. Fölteszem rólad, hogy az a szorgalom és hajlandóság, a melylyel most dicsekszel, állandó lesz benned és husvétkor legalább is jeles eredménnyel fogsz beszámolni.

Üdv neked, óh Ferike, s a többi kis diáknak, a kikről azt irtad, hogy szorgalmasan tanultak. Szeretném töled azt hallani, hogy az egész osztályban egynek sincs a latinból szekundája.

AZ ORINOCON FÖLFELÉ.

Irtta Verne Gyula. Fordította Gaal Mózes. 2

II.

Martial őrmester és unokaöcse.

A három tudós augusztus 12-én szándékozott útra kelni, éppen az esős évszak közepén.

Egy nappal a tudósok elutazása előtt a Ciudad-Bolívar-szálló egyik vendégszobájában két utas beszélgetett egymással. Éppen akkor érkeztek meg. Az Alameda-sétátérre nyíló ablakon át üdítő levegő áradt a szobába.

Az ifjabbik így szólott idősebb útítársához:

— Én most átnegyek a magam szobájába, kedves Martialom; a miket az elébb szivedre kötöttem, ne feledd el, vigyázz, el ne járjon véletlenül a szád . . .

— Legyen nyugodt, Jean . . .

— No tessék, már újra megbotlott a nyelvem, öreg Martial.

— A nyelvem?

— Az hát. Nem megmondtam, hogy engem tegezned kell.

— Lánzosadta, persze hogy tegeznem kellene magam — akarom mondani téged, de átkozottul nehéz dolog az, ha már az ember másként szokta meg.

— Nem volt elég hosszú idő, míg Coracosig jutottunk.

— Egész úton tegeztél az útítársak előtt.

— Igaz, . . . igaz — felelé Martial őrmester.

— És most, mikor Bolívarba megérkeztünk, mikor tulajdonképpen csak küszöbén vagyunk annak az útnak, mely, ha szerencsésen végződik, olyan nagy örömet, ha pedig nem, akkor olyan keserű csalódást fog szerezni, most —

Az ifjú nem mert tovább mondani, szeme könybe lábadt, keble hullámozott; nagy erejébe került, míg felindulását leküzdötte.

Majd mosolyra derült arczal folytatá:

— Most feledkezel meg arról, hogy te nagybátyám vagy, én pedig unokaöcse . . .

— Vén tökfilkó vagyok! — kiáltá Martial és az öklével egyet ütött a fejére.

— No no, ne légy olyan szigorú, öreg Martial, engesztelje az ifjú; miért is kerül neked olyan nagy megerőltetésbe az, hogy tegezzél engem? Hiszen én téged már kis koromban is mindig tegeztelek, no nem?

— Igen, igen, de én téged nem — felelé az őrmester, és szerető, nyájas pillantással nézett az ifjura, a kit czentül unokaöcseinek kell szólítania, a kit ezentül tegeznie kell.

— Aztán a spanyol nyelvről sem szabad megfeledkezned, Martial — figyelmezteté az unokaöcs.

— Hagyj békét nekem a «spanyol csizmá»-dal, feltöri a nyelvemet az a rettenetes nyelv.

— Hiszen egész úton tanítottalak, igaz-e?

— Igaz a, csak hogy arabusul volt az nekem. Mióta csak az eszemmel tudom, mindig fran-

ciául beszéltem, s most vén szamar-fejémmel nehéz azt a spanyol zagyalékot megtanulni.

— Majd megvállik, kedves öregem.

— Egyet-mást még csak össze tudok rakni abból az ötven szóból, a mit a tökfembe valahogy belevertél. Hallgass csak ide: Spanyolul így kérek enivalót: *Deme usted algo de comer*; inni: *Deme usted de beber*; éjjeli szállást: *Deme usted una cama*. Meg tudom kérdezni valaminek az árát: *Cuanto vale esto?* Meg is köszönöm a szíveséget: *Gracias*. Jó napot kívánok: *Buenos días*; jó estét kívánok: *Buenos noches*. A mi pedig nálam a legfontosabb, tudok amúgy istenigazában káromkodni: *Carambi de carambo de caramba* . . .

— Elég volt már a jóból! — vágott közbe Jean, s kissé kipirult az arca. Káromkodnod nem szükség, arra nem tanítottalak, ne is igen hozakodjál elő gyakran vele . . .

— Micsoda, egy becsületben megöszült őrmestertől ilyet akarsz kívánni? Kenyerem javát megettem, de örökké csak lágyfejű bundásokkal volt dolgom, s mi lett volna, ha közéjük nem esőrdítettem volna egy-egy menydörgös menykövet. Az ilyen hathatós beszédnek volt is aztán látszata. Őszintén megvallom, hogy az egész spanyol vartyogásban csak a ezifra káromkodások tetszenek nekem.

— Ugyan, ugyan, Martial! — mondá észörnyülködve az unokaöcs. Hát ezért tanultad meg olyan hamar?

— Bizony azért. Neked nem tetszik, de Kermor ezredes, az én volt jó ezredesem sohasem vette tőlem zokon, ha ki-kiöntöttem a szívemet a kaszárnyában, már tudniillik a magam módja szerint.

A mint az őrmester az ezredes nevét említette, Jeannak elborult az arca, s újra köny szökött a szemébe.

— Jean, hallgass reám! Ha az Úr Isten így szólana most hozzám: «Őrmester, egy óra múlva szemtől-szembe fogsz állani a te ezredeseddal, de nyomban reá a menykö sujt a nyakad közé:» mit óhajtanál inkább? . . . Én így felelnék: «Uram istenem, hadd lássuk azt a menykövet, de minél előbb!»

Az őrmesternek is megnevededett a szeme. Jean odament hozzá, letörülte a könyvet az orczájáról, és hosszan nézett a becsületes, derék, hűséges Martial szemébe. Az őrmester kebelére ölelte unokaöcsejét, de az óvatosan figyelmeztette, hogy ne szeresse őt olyan nagyon.

— Hiszen, ha lehetne, nem szeretnék, de nem lehet, nem lehet . . .

— Akarom, hogy ne szeress, legalább akkor ne mutasd, mikor mások is látják.

— S ha senki sem látja?

— Akkor csak szeress úgy, a mint eddig szeretted, öreg. Azt pedig még egyszer a szivedre kötöm, hogy unokaöcseid vagyok, bánjál velem nagybátyai szigorral!

Szigorral? Jóságos istenem! . . . — sóhajtott Martial őrmester — szigorral?

— Természetesen. A világnak azt kell látnia,

hogy a szigorú nagybátya magával hozta unokaöcsejét, mert nem akarta, hogy otthon egyedül maradjon és rakoncátlankodjék.

— Ugyan úgy-e?

— Az őrmester unokaöcsejét ránczba szedi, mert katonát akar belőle nevelni.

— Katonát? . . .

— Azt; már pedig a katonának mindenhez hozzá kell szoknia, különben ellágyul s nem vehetni hasznát?

— De hátha nem ad okot a szigorúságra?

— Majd megvállik — jegyzé meg Jean mosolyogva, — én azt hiszem, gyámoltalan egy rekruta lesz belőle . . .

— Gyámoltalan rekruta! . . .

Azaz, hogy —

— Ha mások füle hallatára annak rendje és módja szerint lefordítottad —

— Négyszem között majd megkövetem alázatosan! — kiáltá Martial.

— Azt sem bánom, öreg Martial, de csak úgy, ha nem látja senki. Most pedig ideje már, hogy lefeküdjünk. Eredj a szobádba, én az enyémmek az ajtaját belülről bezárom.

— Ne álljak őrt az ajtó előtt? — kérde Martial.

— Nincs rá szükség. Nem kell semmi veszélytől sem félnünk.

— Nem, nem, de mégis talán —

— Ugyancsak kiközkentél újra a szigorú nagybácsi szerepéből, öreg, mit gondolna a világ, ha látná, hogy őrangyala vagy az unokaöcseidnek?

— Lánzoslobogós, megint a szerep! Lásd, még most sem tudom elgondolni, hogy miért kellett neked hazulról eljőnnöd?

— Mert kellett!

— Miért nem maradtál a chantenay-i vagy nantesi házban?

— Kötelesség üzött el hazulról, szent kötelesség.

— Egymagam is megfeletem volna annak a kötelességnek?

— Nem.

— Erős koponyám, erős karom van, katonának kenyerre az, hogy a veszélyvel szembeszálljon; neked nem való az —

— Csitt, öreg! Akartam, hogy veled jöjje, unokaöcseidnek joga volt ehhez, tudhatod.

— Mit mond az ezredes, ha—ha feltaláljuk őt, ha erre minket megsegít az Isten, s téged megpillant?

— Nos hát, megszorítja az ő hűséges katonájának a kezét,

megköszöni neki, hogy engemet is magával hozott, hogy teljesítette a kötelességét, a mint hogy én is teljesíteni akarom az én kötelességemet.

— Jól van nó . . .

jól van; az újad körül csavarsz megint, azt teszed velem, a mi neked tetszik — mondá az őrmester.

— Úgy van az rendjén öregem; a nagybácsik arra valók, hogy unokaöcseiknek vakon engedelmessékedjenek — de ezúttal csak négyszem között. Most pedig jó éjszakát. Holnap korán reggel az Orinocogózhajójának a fedélzetén kell lennünk, hogy útunkat megkezdjük.

— Jó éjszakát Jean!

— Jó éjszakát, barátom, egyetlen jó barátom!

Viszontlátásig holnap reggel! Az

MARTIAL ÉS JEAN.

Isten segítsen meg minket!

Martial esendesen kiment unokaöcse szobájából, megvárta míg Jean belülről az ajtót bezárta, aztán hallotta, a mint az ifjú estéli imádságát félhalkan elmondá. Akkor aztán ő is bement a maga szobájába, s így fohászzkodott fel:

Ugy . . . úgy, — a Mindenható viseljen reánk gondot, mert nem kicsi munka vár reánk.

Kicsoda lehet ez a két francia? Miért jöttek Venezuelába? Miért kell az ifjabbiknak az unokaöcs, s a nagybácsi szerepét játszani?

szania? Mi céljuk lehet, hogy az Orinoco-gőzös-sel a hatalmas folyón felfelé igyekeznek?

Erre a sok kérdésre egyelőre nem felelhetünk meg, majd a történet folyamán megtudunk mindent.

Tény az, hogy francziák, hogy Bretagneból, Nantes vidékéről valók. Sajátságosnak tetszik a közöttük levő viszony, valamint azt sem tudjuk, hogy mi fűzi kettejüket ahhoz a bizonyos Kermor ezredeshez, a kinek a nevét gyakrabban még pedig megindultsággal emlegették?

Az ifjabbik nem lehetett több tizenhat-tizenhét évesnél, közép magas termetű, jól kifejlődött, széles vállú ifjút mutatott; arcza komoly, s ha el-el-mélázott vagy gondolatokba merült, csaknem szomorú volt. Édes mosolya, szelid tekintete, üde ajka és két gyöngyör foga csak megvesztegető bájt kölcsönöztek neki.

Az idősebb mintegy ötven éves férfiú volt, igazi törülmetszett francia sergeant. Addig szolgált a francia hadseregben, a míg ereje birta, aztán elbocsátották, s ő beállott Kermor ezredeshez, a ki neki a francia-porosz háborúban megmentette az életét. Hűséges vén szolga lett belőle, a ki zsörtölődött, lármázott, bizalmaskodott az urával, de bármely pillanatban vérét ontotta volna a családért. Dada, pesztonka, lovaglómester, inas, tánc- és énektanító volt egy személyben a kis gyermekek mellett, s mindent elkövetett, hogy a lehető legnagyobb mértékben elkényeztesse őket.

Martial őrmester nem kövér, de roppant izmos, edzett katona volt, a hosszú katonai szolgálat alatt hideghez, meleghez egyaránt hozzászokott. Pattogott, káromkodott, mindennel elégedetlen volt, senkiben sem bízott, legkevésbé pedig önmagában, de azért arany volt a szíve, s az ezredesért meg Jeanért bármely pillanatban embervért is ontott volna.

Megható hűséggel, gyöngédséggel örködött az ifjú felett! A világot sem engedte volna meg, hogy unokaöcséséhez bárki is szóljon, s a ki csak egy árva szóval meg merte volna bántani, annak nyilván keresztül ment volna a lelkén is. Míg Franciaországból Amerikába érkeztek, a «Pereire» utasai valósággal megsajnálják a szegény ifjút, kire a morózus, vasvillaszemű nagybácsi olyan Argus-szemekkel vigyázott. Egyik-másik már-már közbe akarta magát vetni, de Martial mord arcza és nyers szava rögtön visszariasztotta jó szándékától.

Utasaik ha nem is nagy, de mindennel jól felszerelt podgyászt hoztak magukkal. A szükséges fehér- és ruhaneműeken kívül volt ott meleg gyapjútakaró, két pár revolver, puska, elegendő lőpor, mert hátha ilyesmire is lesz majd szükség útközben.

Hogyan? . . . Az Orinoco vidékén nem járhat az utas bátorságosan, holmi rablótámadástól vagy veszedelmes vadállatoktól is kell félnie?

Bizony félni lehet. Egészen az Apur torkolataig semmit sem kell félni, de azonfelül egész San-Fernandoig ajánlatos, hogy az utasok vigyázza-

nak magukra, s a hírhedt quivos-indiánusokra. A folyó felsőbb része meg minden inkább csak nem biztonságos. Az itt lakozó bennszülöttek még egészen vadak.

Egyelőre azonban a három tudós csak San-Fernandoig akart menni, hogy a két francziának minő terve van a jövőre, azt nem tudjuk; ők maguk sem tudták.

Kermor ezredes ez előtt tizennégy évvel hagyta el hazáját, Venezuela felé vette az útját a nélkül, hogy a világon bárkinek is megmondta volna, hogy mit keres Amerikában. A történet folyamán hihetőleg ezt is meg fogjuk tudni. Martial és Jean beszélgetéséből erre vonatkozólag édes-keves volt a nyomravezető.

A nagybácsi és az unokaöcsés ez előtt három héttel ültek fel Saint-Nazaire-ban a «Pereire»-re, mely az Antillákhoz indult el. Innen egy más hajón a Caracas egyik kikötőjébe La Guayrába jöttek, honnan vasuton érkeztek Venezuela fővárosába.

Caracasban nem a város szépsége, hanem egyéb ok miatt maradtak egy hétig. Szorgosan kitudakoltak mindent, a mire nekik későbbi utjokban szükségük lehet. Mindössze csak azt tudták meg, hogy mi módon juthatnak el a legkönnyebben San-Fernando. Ott majd — úgy remélték — biztosabb forrásokra akadnak, s ha kell, még tovább is hatolnak, akár az Orinoco forrásvidékeig.

Másnap Jean és Martial az Orinoco gőzösével a hatalmas folyón fölfelé szándékoztak menni, s első céljuk San-Fernando volt. (Folyt. köv.)

BÁRÁNYFELHŐK.

Elbeszélés.

A *Tanulók Lapja* számára írta Teveli Mihály.

A mamsell Marie majdnem nevetőgörcsöt kapott, Aranka sem nevetett esupa udvariasságból; de még visszhang is akadt: Gyula közeledett Körtvélyessy Sándorral, a kis báróval és mind a ketten megfelelő erőlködéssel utánozták a nevetést.

A kölcsönös bemutatás után Sándor, a kis báró, a ki különben az ötödik osztályt végezte, Gyulának szemhunyorgatására nagyvárosias tempóval boszorkányhistoriákról kezdett beszélni, közbe-közbe biztosította a hallgatóságot, hogy ő Kálmán királyunkkal tart és neki is az a nézete, hogy nincs se boszorkány, se kísértet.

A thema tetszéssel találkozott Gyulánál, bár ez amolyan mütetszés volt csak, mert ők ketten, nem lévén egyéb dolguk, Sándor megérkezése után azonnal huncutságon törték a fejüket.

— Nincs kísértet, én is azt tartom, kezdé Holdassy Gyula kicsinylő mosolygással. És mégis

van, legalább a nép erősen hisz benne. A jövő évben az önképzőkör legelső fölolvasó ülésén erről a tárgyról szándékozom értekezni.

— Nem időszerű már ez a kérdés, szólt közbe Béla; teljesen kiment a divatból, még vagy 60—70 évvel ezelőtt érdeklődtek volna az ilyen természetű dolog iránt.

— Bizony, Gyulácska, mondá Aranka, inkább tanuld addig az algebrát.

— Mit tudsz te, bakfis, avagy Bélának akarsz csak kontrázni? Én — és itt mellére ütött Gyula — minden tekintetben eleget teszek az algebrának is. Ez a kérdés pedig nálunk időszerű Ugy-e Sándor?

Sándor erre a kérdésre esupa udvariasságból nagyot nyelt.

— Nem hallottátok a tavali históriát? A mamsell Marie sem emlékszik arra a parasztfiúra, a ki tavali ilyen tájban frázt kapott az ördög malmánál, mikor ott úgy 10 óra tájban kísértetet látott?

Béla nem igen érdekellette ez a kísérteties történet, mert az eget keletről nyugat felé haladó felhőkre akarta figyelmeztetni a társaságot.

De Gyula csak azért is folytatta, különösen a csepp Sándor báró nógatására. Az ördög malmánál — úgymond — frázt kapott a parasztfiú. Ez tény s bár elméletileg nevetségesnek tartom magam is a fehér kísérteteket, gyakorlatilag mégis csak szeretnék egyet látni.

— Ugyan ne bolondozz, Gyula, felelé Béla, inkább menjünk le, mert még megázunk.

Több se kellett Gyulának, a gyávaságot kezdte emlegetni, fogadásokat ajált a hölgyeknek, meg Bélának, hogy nem akad köztük csak egy is, a ki este 10 órakor, vacsora után elmenne vele az ördög malmához. Addig-addig beszélt, míg ráállott Béla, hogy elkiséri Gyulát este 10 órakor, a hová csak tetszik neki. Sándor egyelőre nem nyilatkozott.

A szél keményen neki dült a fáknak, a százéves szélkakas hiába rozsdás, nyikorgása a nagy zúgásban nem hallatszott. Különben is nem igen volt idejük ilyen balladaszerű momentumokra figyelni, mert veszedelmesen közeledett az eső; futottak le a kastélyba.

Az ördög malmának megfelelő háttére keletkezett a sötét felhőkben. Fönt a Holdassy-féle kertnek jobb sarkán, félig kidült, félig korhadt akáczfák között állt ez az épület a falú keleti határárt képező hegyoldal tövében. Reggel az képezi a juhászok első állomását; ott veszi kezdetét a községi legelő, mely messze elluzódik a

hegyháton át a tulsó völgynek körülbelül feléig, a hol azután a szőlők végtelen láncolata határolja.

Az ördög malmának falain meglátszik az idők nyoma, a tetőnek azonban éppenséggel semmi nyoma se a közelben, se a távolban. Valamikor természetesen ezek a falak is tető alatt voltak, de a szegényebb emberek segítettek a lassú időknek a pusztításban: elcipelték a le-lehulló gerendákat kályhájokba. Két-három fa támaszkodik az épület oldalainak, hogy pótolják meggyengült alapjokat. Még vagy 50 évvel ezelőtt vigabb élet uralkodott itt, hol jelenleg csak a magánt kedvelő madarak tanyáznak. A falú jegyzője kisütötte a régi aktákból, hogy valami Eördögh János építette ezt a száraz malmot. A jó Eördögh bácsi halála után az uraság vette meg a malmot, azaz az épületet, mert a malomkerekeket, a köveket és búzafogó töléseket az idősebbik fiú vitte magával a szomszéd falúba, a hol semminemű vizimalom konkurrens nem akadt. A többről már csak a fonó krónikáiban hallani. Azt mesélik ott, hogy a malomból raktár lett, a raktárt egyszerre csak üresen hagyták hátra a tolvajok, a kiknek kilétéről az akkori német zsandárok mit sem tudtak meg. Újabbban azonban kiderült, hogy az ördög vitte el a kukoricát és búzát és hogy azóta nevezik ördögmalomnak. Elégé érthető ez a népetymológia, ez a népies szó- és tárgymagyarázat, mely a Weinbergerből vénembert, a peronosporából feneroszpórat csinál. Ki csodálkoznék azon is, hogy a nép idővel magát az eleven ördögöt költöztette ide bele ebbe a jámbor malomba és hogy évtizedek múlva már számtalan élő tanú létezik, a ki saját két szeme világgal látta az ott járó kísérteteket éjnek idején. Barátságosnak éppen nem mondható ez az elhagyatott hely, melyet Holdassyék kertjétől ennek bokros-cserjés sövénye választott el. A kinek természete félnék, ne is menjen erre felé késő este egymagában, mert már maga a gondolat is beteggé teheti.

Béla nem bátorságának fitogtatása okából engedett Gyula óhajának, hanem hogy kedvére cselekedjék. Tízét ütött a nagy torony órája, mikor Gyula és Béla neki indultak a sötétségnek az ördög malma felé.

Teljesen különböző dolgokról beszélgettek, egy cseppet sem igyekeztek egymást akár ijeszteni, akár megnyugtani, hiszen a fizika törvényei világosak voltak előttök, a kísértetek létezését mindketten abszurdumnak tartották. A sövény hosszában haladtak fölfelé egészen a kis ajtóféle nyílásig, a hol azon a földbe egymás mellé

Egy kődarabot lóditott az alakok felé.

vert 4—5 ezölöpön átlépve a legelőre, illetve az ördög malmához érkeztek.

Siri esend uralkodott az elhagyott legelőn, a nagy sötétségbe csak olykor-olykor szórt pár halvány fényugarat a felhők mögül ki-kikandikáló hold.

— Itt volnánk, mondá Béla, mikor az akáczfák alatt az épület közvetlen közelében megálltak. Kár, hogy nem kaphatsz csak egy kiesike anyagot is tervbe vett felolvasásodhoz.

Gyula köhintett egyet. S ime a romok közül lassan mozgó, fehér lepedőbe burkolt alakok típegték elő; az első alig látszott ki a földből, a második már nagyobb volt, a harmadik negyedik pedig már jól megtermett legény-kisértet volt. Bélának arezába szökött a vér.

— Szemtelenység! — kiáltott föl torkaszakadtából. Annyira bántotta az a gondolat, hogy öt gyáva gyerekek tartják, a kít ilyen lepedős alakok áll meg tudnak ijeszteni, hogy felháborodásában a földre hajolt s jókora kődarabot lóditott a még mindig közeledő alakok felé.

Az egyik kisértet, a kít a kő ért, rettenetesen el kezdett bogni, a többi meg erre eszeveszetten száguldott lefelé a sövény mögött. Mintha a tatárok ütöttek volna rájuk, olyan sebes iramodással rohantak, közbe-közbe nagyokat káromkodva. Gyula sem volt kőből, őt is megszállta a nyúltermészet, ő is utánok rontott. Béla meg csak állt ott azon a helyen, a honnan a követ neki lóditotta a sötétségnek. Csak akkor szaladt a rohanók után, mikor Hektor bösz ugatása vegyült a lármázók zajába. De már nem tudta utolérni őket, a felsz kétszeres gyorsaságot köl-

csönzött a gyáva kisérteteknek. Mire a kastély udvarára ért, Hektor már elvégezte dolgát, jól megezbálta és közben meg is harapta a menekülőket, a kiket ő az ő kutya eszével tolvajoknak vélt.

A eselédlakás tornácán nagy láрма fogadta Bélát. Az egész vendégsereg kitódult oda a szokatlan kiáltozásokra, mindegyik újból meg újból akarta hallani a történeteket. Legjobban kiáltozott Körtvélyessy báró, mikor látta, hogy az ő Sándorkájának lábáról czafrangokban lóg le a szép bársonynadrág. Holdassy csaknem magán kívül volt, mert Gyulát, azt a keményszívű Gyulát most látta először sírni, a mire különben volt is oka, Hektor csunyán helybenhagyta, négy helyen is beleharapott a lábába. A többivel, a többi kisértettel nem igen törődtek, pedig a kertész 10 éves fiacskája ugyancsak ordított, a hogy kifért a torkán. Hiába kiáltott rá Giza néni, hogy ne obégasson, nem egyedül van, a kis Péter annál jobban jajveszékelt, a fejét fájlalta, belekapaszkodott a sövény és majdnem kitepte minden hajaszálát. (Folyt. köv.)

ARANY JÁNOS «TOLDI»-JA.

A *Tanulók Lapja* számára. 2

Ismerte a régibb magyar irodalmat egész Csonkaig, a kít nagyon szeretett: egyszóval azt az irodalmat, mely ezelőtt, több mint félszázaddal divatban volt, mert Szalontán jobbára csak azt olvasták, az újabb irodalom előttük ismeretlen volt.

Az újabb irodalommal csak mint debreczeni diák és kis-ujszállási tanító ismerkedett meg, a mikor a görög és német irodalmakat is tanulmányozta.

Ujabb költőink, élükön Kazinczyval inkább elidegenítő, mint vonzó hatást gyakoroltak reá. A régi magyar irodalom kebelén növekedett fel, s érezte, hogy az újban, bár több a művészet, de kevesebb a magyarosság.

Legkedvesebb emlékei a régi magyar költészet-hez vonzották, melynek módja szerint hiába próbálta meg a költést, az sehogyan sem sikerült, — belátta, hogy neki azt meg tanulnia kell.

Bizonyos meghasonlás vett erőt rajta, de arról még sejtelve sem volt, hogy ő is hivatva van, talán inkább, mint más, a régibb és újabb költészet összeforrasztására, a nemzeti iránynak a népies elem fejlesztése által szilárdabb megerősítésére. E meghasonlás talán arra is befolyt, hogy midőn forrongó lelke az iskolai élet egyhangúságát megünva valami szokatlan pályáról álmodo-

III.

A Toldi keletkezése. A Toldi trilogia.

A Kisfaludy-Társaság, mely Arany félénk geniusát felébresztette, alkalmat nyújtott neki annak fejlesztésére is. Az 1846-ik évi február 8-ikán tartott nagy gyűlésen ugyanis pályázatot hirdetett költői elbeszélésre. E pályázat így szólt: «*Írassék költői elbeszélés, melynek hőse valamely, a nép ajkán élő történelmi személy, például Mátyás király, Toldi Miklós, Kádár viléz stb. Forma és szellem népies legyen.*»

Arany János pályázott és még ez év nyarán megírta «Toldi»-ját, mely az 1847 február 6-ikán tartott nagy gyűlésen az eredetileg 15 aranyból álló pályadíjat 20 aranyra emelve nyerte meg. E költemény csak egy részét tárgyalja az Ilosvai által fönntartott mondanak, miért is Arany részint mások buzdítására, részint a tárgy iránti előszeretetenél fogva igyekezett azt egészen feldolgozni. Így már 1854-ben megírta *Toldi estéjét*, mely a hős aggkorát tárgyalja.

Mikor Arany «Toldi»-jával elragadta az egész irodalmi világot, Petőfi még élt, s váltig biztatta barátját, hogy ha már a fejét megcsinálta, csinálja meg a derekát és a lábát is. 1854-ben meg is írta a Toldi estéjét; tehát a fej és a láb már készen volt, de a deréknek elkészítése sok szellemi és anyagi akadályba ütközött. Ide tartoztak az Aranyt ért sok családi csapás s az azt követő levertség, az előbbiekhöz pedig a még fel nem dolgozott részek csekély epikai anyaga és a már feldolgozott részekbe szőtt ellentmondás Toldi szerelméről. Mind e nehézségeket csak hosszas kísérletezés után tudta elhárítani, mint azt a költő a «Toldi szerelme» előszavában maga is bevallja. Elkészült azonban a harmadik része is és 1879-ben «Toldi szerelme» ezimén megjelent.

Az első rész, a «Toldi», a hős ifjúságát énekl meg egész addig, míg felküzd magát a király fejéhez; a második rész, a «Toldi estéje», aggkora emésztő bánatát, utolsó diadalát és halálát; a harmadik rész, a «Toldi szerelme» a hős szerelmét, küzdelmét, vezeklését, szenvedését és kiengesztelődését tárgyalja.

IV.

Ilosvai és a Toldi monda. Toldi élő alak.

Arany János előtt Toldit *Ilosvai Selymes Péter* XVI. századbeli énekszerző is feldolgozta, ki «*Az híres neves Tholdi Miklós históriája*»* ezimű

* Megjelent az Olesó Könyvtár-ban.

zott, nem költő akart lenni, hanem előbb festő, majd szobrász, végre színész lett.

Vándorlásaiból azonban esalódottan térve vissza, ismét nem tollhoz fogott, hanem egy kis hivatal után látott, hogy teher helyett gyámola legyen öreg atyjának. Szabad óráiban művelte ugyan magát, gyakran forgatta Homért, megtanult francziául, írt és fordított is valamit, de nem készült az írói pályára. Majd sorsa jobbrafordultával megházasodott, s végkép szakítva álmaival elhatározta, hogy ő is közönséges ember lesz, mint más.

A véletlennek kellett közbejönni, hogy költői téltlenségéből kiemelje, s egy rokon szellem költészetével érintkeznie, hogy félénk geniusza szárnyra keljen. A negyvenes évek elején *Szilágyi István* egykori tanuló társa, tehetséges ifjú író, ki a Kisfaludy-Társaságnál és az Akadémián pályadíjakat nyert (Csák és Királyleány című költői elbeszélésével 1840), jött Szalontára iskolaigazgatónak, s váltig ösztönözte barátját az írói pályára. Ez ösztönzésnek azonban csak annyi hatása volt, hogy Arany megtanult angolul, fordított valamit Sophoklesből, s írt néhány alkalomsugallta költeményt, de inkább időtöltésből, mint komoly ezélemből.

Így keletkezett 1845-ben egy satyrai költeménye hexameterekben írva «*Elveszett alkotmány*» ezimén, minden terv nélkül kezdve. Ki akarta önteni bosszúságát, melyet a megyei élet kiesapongásai keltettek benne, de nem gondolt arra, hogy vele a közönség elé lépjen. Azonban a Kisfaludy-Társaság épen akkor hirdetett pályázatot vig eposra. Aranyt meglepte a véletlen összetalálkozás, s akkor is inkább szeszélyből, mint komoly becsvágyból bevégezte művét és felküldte pályázatra. A megnyert pályázatot úgy tekintette, mintha sorsjátékon nyerte volna. A bírálók közül egy elismerően, a másik magasztalóan szólt e költeményről.

Arany érezte, hogy most már nem lehet megállapodnia, ki kell önteni mindazt, a mi lelkében forr. Petőfi sikere fölbátorította, s meg volt győződve, hogy Petőfi «*János viléz*»-e után ő is merhet írni egy naiv költői beszélyt, mely a népköltésztől sugalmazva, hangban és jellemzésben egyaránt magyar legyen.

A következő évben (1846) megírta «Toldi»-ját, s vele nemcsak a pályadíjat nyerte meg, hanem a bírálók bámulatát is fölkellette. Egyszerre ünnepelet költő lett, s Petőfi volt az első, a ki üdvözlésére sietett.

Arany János (Petőfi rajza.)

*Aranyon vorisít ez ábrázolásban
Kemény hiszem hogy híven fölleli
De így ha a mit a festő hibázott
A költő azt utána képzeli*

verses krónikát írta és panaszkodik, hogy Toldiról keveset olvas a krónikákban és csodálkozik azon, hogy ő előtte még senki sem emlékezett meg Toldi Miklósnak «ő nagy erejéről és jó vitézségéről»; — a mi arra mutat, hogy a XVI-ik században még élénk hagyományok voltak Toldi Miklósról. De még a XVIII-ik században is *Ráday Pál* úgy emlékezik meg Toldi Miklósról, mint valóban élt egyénről. Utána *Bél Mátyás*, de különösen *Dugonics András* «Teles történetek» című művében elősorolja Miklósnak azon fegyvereit, melyek «régi időktől fogva a budai várnak bécsi kapujánál felakasztva függöttek, s ennek előtte nyolcz darabokból állottak, de most már vagy lehullottak és talán el is veszttek, vagy egy-két itcze borért az őrtállóktól eladattak és így eltévelyedtek».

Dugonics 1794-ben a nyolcz darab közül csak ezeket látta: a *kőgalacsinokat* (kőgolyók), melyeket Toldi parittyájából a Duna egyik partjáról a másikra hajtott; *buzogányát*; *szántóvasát*, melyet lándzsájával könnyen keresztülszúrt; *pajzsát* és *kardvasát*. Ezekre czéloz Arany Toldijának Előhangjában:

«Hárman sem bírnátok súlyos buzogányát,
Parittyaköveit, öklelő koppját,
Elhülnétek, látva rettenetes pajzsát,
És kit a csizmáján viselt, sarkantyúját».

Ilosvai határozottan említi Toldi születés-helyét és évét:

«Írtak akkor ezerháromszáz és húszban,
Toldi Miklós, hogy születék Nagyaluban».

Hogy ez az adat hiteles, kitűnik abból az 1552-iki népszámlálásból, mely három Toldi Miklóst említ és a család eredetére nézve rendkívül fontos adat.

Mellőzve most a további dolgokat, amelyek Toldi Miklós történeti egyéniségére vonatkoznak, *lény az, hogy Miklós emléke a XVIII. század végén a nép közt fenn volt*, sőt meg van még ma is a nógrádi nép mondájában. Fenmaradt tehát a legújabb korig s valószínű, hogy Aranyt nemcsak Ilosvai verse, hanem a hagyomány is támogatta.

A Toldi-hagyomány nagy elterjedtségét bizonyítja Dugonicsnak ezen nyilatkozata is: «Én ölet Nógrád vármegyénknek lenni állítom, akár Told faluban, akár Nagyaluban született, mert mindakettőt mondják születése helyének».

Ez után ötven esztendeig nem foglalkozik Toldival senki és csak Arany János gyönyörű költeménye vonta újból reá a figyelmet. Azok az írók, kik vele foglalkoztak, részint valóságos létezését támadták meg, részint a róla szóló mondák magyar eredetét támadták meg.

Hogy a történeti adatokat és azon tényeket, melyek népköltészeti jelleggel bírnak, láthassuk, *nézzük, mi mindent énekel a jó Ilosvai Toldi Miklósról*. Szorosan ragaszkodunk az előadásban Ilosvai előadása folyamatához.

Toldi Miklós Nagyaluban született 1320-ban: «Írtak akkor ezer háromszáz és húszban, Toldi Miklós, hogy születék Nagyaluban». Erős, vastag gyermek volt kicsi korában. Toldi Lőrincznek idősebb fia, Miklósnak bátyja, György, Károly király udvarában szolgált. Miklós otthon van édes anyja mellett s «lát minden dologhoz az béres szolgálkkal», nagy malomköveket emelget mindenek bámulatára.

Egy alkalommal, midőn György Budáról szolgálival hazajött, Miklós a szolgálkkal rüdhányásban és köhájigálásban versenyzett, le is győzte őket, a miért bátyja gyakran megfeddte. Miklós bátyja egyik szolgáját megölte, ezért «bűndosott az éren és nádon», de bátyja megkegyelmezett neki. Majd Laczfina nyomó-rúddal mutatja meg az útát Budára.

(Folytatása következik.)

(II. felvonás II-ik jelenet.)

SÁNDOR: HA LIZA SZERETI, ELFOGADJA TŐLE E KOSZORÚT, HA NEM SZERETI, TÉPE SZÉT.

BERCZIK ÁRPÁD «HIMFY DALAI» CÍMŰ VIGJÁTÉKÁBÓL.

R. Hirsch Nelli rajza.

«HIMFY DALAI.»

Képpel.

A mult esztendőben többször volt alkalmunk Berezik Árpádnak legújabb vígjátékát méltatni. Kifejeztük örömmel e szindarab létrejöttén, mely a maga költőiségével, törölmetszett magyarságával és hatásának nemes eszközeivel igazán jótékonyan ható jelenség a mi korszakunkban. Példaképpül állítottuk a színházat látogató ifjúság elé és az illusztris szerző, olvasva sorainkat, nagy szívességgel húsz előfizetőnknek adta meg az alkalmat, hogy a «Himfy dalai»-t élvezze.

A mű most páratlan díszességű kiállításban jelent meg a Franklin-Társulatnál. Hirsch Nelly, a kiváló fiatal művésznő, ékesnél ékebb rajzokkal látta el. Ezek közül mutatunk be egyet olvasóinknak.

E kép a szindarab egyik legköltőibb jelenetét és drámai hevű fordulópontját tárja elénk. Kisfaludy Sándor szereti Szegedy Rózát és a francia háborúk közepette epedő költeményeket küldözget neki. Róza viszont ő érte hevül, de abban a balhitben él, hogy Sándor szíve nem az övé, hanem Rosty Joláné; a költemények pedig nem világosíthatják föl tévedéséről, mert nagynénje, a katonás Biróné, szépen elesipte ezeket és a jámbor Szalóky Péternek adta, kit ő Róza férjéül szemelt ki, hogy velük az ábrándos leányt meghódítsa. Hazajön Sándor és nem tudja mire vélni Róza hidegségét; rájön a verseivel mívelt visszaélésre és neveltségessé teszi a jó Szalókyt. Róza daczos marad, mert egyre azt hiszi, hogy a Himfy-dalok Rosty Jolánhoz szólnak; pedig ez minden erejéből tiltakozik a gyanúsítás ellen. Róza most egy kísérletet tesz. A Himfynek vélt Szalókyt meg akarták koszorúzni, ez azonban megugrott az érdemtelen dicsőség elől. Kisfaludy öcsese, Károly beront:

— Szalóky megugrott! A koszorúja itt maradt kezében! Mit csináljak vele, kisasszony? Himfynek nem adhatom!

Róza. (Észmétől megkapatva.) Adják Lizának.

Károly. (Róza szemébe néz — nyomatékkal.) S azt hiszi elfogadná?

Róza. Himfy kezéből elfogadná.

Károly. Ha ön volna Liza, nem utasítaná vissza?

Róza. Himfytól nem!

Kisfaludy Sándor most már reménységtől éled. Az egybegyűlt társaság előtt — melynek minden tagja, férfiak úgy, mint nők, Himfy dalaiért rajonganak és a rejtelmes szerző kilétét találgatják — megható szavakkal mondja el a dalok keletkezését, úgy tüntetvén föl a dolgot, hogy Himfy nek

bajtársa volt Olaszországban. Tengernyi szenvedés árán van joga Lizára. Megérdemelte! És kezében a koszorúval, feléje lép, neki nyújtja. «Ha Liza szereti, elfogadja tőle e koszorút, ha nem szereti, tépje szét».

A derék Biróné hamar felfogja, hogy itt veszedelem fenyegeti az ő házasság-tervét, mert Róza bizony *igent* fog mondani a Kisfaludy felhívására. Tüstént közbelép és gazdag parthie-ra való vadászattal gyanúsítja a költőt. Sándor erre fölháborodottan kikel: «Ne gyanúsítsa Himfyt, mert Himfy én vagyok!» «Akkor meg én mondom meg, ki az a Liza!» vág vissza a néni. És egy látszólag esalhatatlan bizonyíték alapján kisüti, hogy a Himfy-dalok Rosty Jolánhoz szólnak. Nagy álmélkodás, a költő elhül, Róza sebzett szívvel elfödi arczát, Jolán elájul és a néni diadalmaskodik. De csak rövid időre ám, mert a darab végén mégis férj és feleség lesz Sándorból és Rózából.

MILTON.

Világtalan — de a jövőbe lát . . .

Igy zengi végső, istenült dalát.

A kéz pihen, de száll a képzelet

Biborszegésű fellegek felett.

Az ős chaost szárnyával félreecsapja,

Örök-sötétbe' lángol lelke napja,

Világít, mint Jehova lelke szinte,

Ki fényözönt egész világra hinte.

És ott, hol a halandó gondolat

Vergődik szárnyaszegve, ezáltalán:

Az ő nagy lelke bátoran halad,

Óh néki ott is járt ösvénye van! —

Hogy elhagyá sötétség bús hazáját,

Nagy csattogással más világba száll át,

Hol Isten lelke szabja az időt,

Hol a Sors festi, festi a jövőt,

Hol angyalok elringató imája

A boldogultat szent örömmre várja,

Hol rózsalánczként béke fűzi át

Örök Isten felleges csarnokát,

Melynek fölötte ékes ezímerül

Szivárvány hét színével átterül, —

A lángoló nap rezgő sugarába

Tündéri tánczát villik serge járja,

Míg túlana a bolyongó csillagok

Szelid világa biztatón ragyog.

Rettentő üstökös tűzszekerén

Lángba fürödve száll az ős Erény,

Gomolygó fellegek sötétiben

A legázolt Bűn félholtan pihen,

Reá-reácsap villámstorával
Igazság, a ki ott felette szárnyal,
S amott siratja a vén Szánalom;
Kétség, Gyilok, Halál más oldalon,
Fölöttük véres fergeteg csatázik,
Gyilkosság arca hulló vérben ázik.
Felhők ölen az ifjú, szép Remény,
Rózsaszín fátyol kötve át szemén.
És ott alant és ott fejul, körül
A szellemország jajgat, zúg, örül . . .

Innen lopá a színt, az életet
Az ős világtalan, a jós, a látnok.
Szebbet álmodni annál nem lehet,
A mit hattyúdálában írva láttok!
Az elveszett édenkert itt van, itt!
Gyönyört növel, s ártatlanul tanít:
Hogy kell az Istent félni és szeretni,
Előtte meghajolni és remegni. —
Örök élet itt visszazáll reánk . . .
Hogy ezt a helyet egykor elhagyánk!

Világtalan költő, lezárt szemekkel
Suttogja, mondja a bűvös regét.
Leánya írja reszkető kezekkel,
Napszálltakor bevégzi — kezd reggel,
Papírra vetve, mit az ős regélt. —
S az elveszett édenkert útain
Látó szemekkel elbolyong a költő,
A szó, mely zeng ajkán: életre keltő!
Gyógybalzsamára oszladoz a kin.

Oláh Gábor.

Hegyi pálya a Jungfrau csúcsára.

A «Tanulók Lapja» számára.

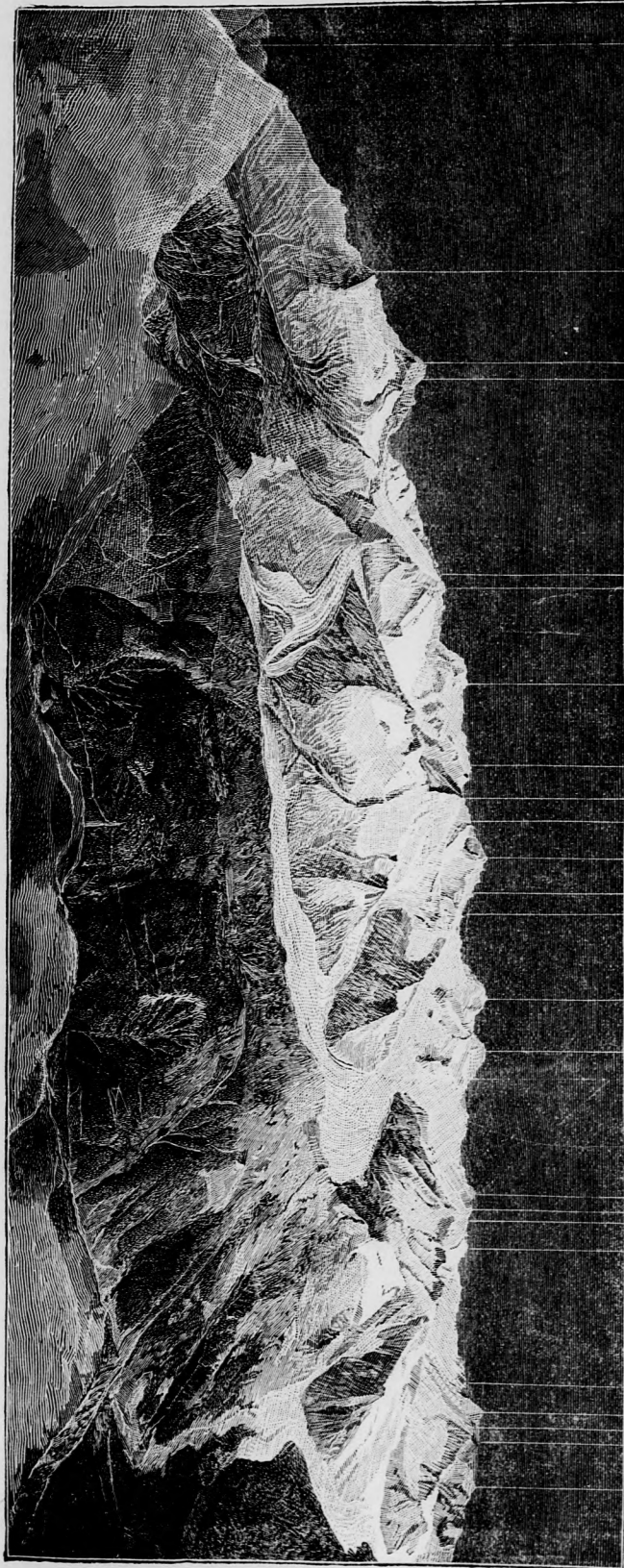
A Jungfrau-tömeg a berni alpeseknek önálló tagja. Északkeletről délnyugatra vonul egyenes irányban: északi része óriási meredekségű, szilajlul festői sziklafalakkal fenyeget; dél felé ellenben szelidebb hajlással vonul a Rhöne folyó völgye felé. Ebben a részében terül el az Aletsch-jeges, az Alpesek legnagyobb glecsere. Az egész hegytömegeből pedig minden más hegyormot felülmúlva, mered az égnek három csúcs: a 3975 méter magas *Eiger*, a 4105 méteres *Mönch* és a 4167 méteres világhírű *Jungfrau*.

A Jungfrau! Ennek a névnek bűbajos csengése van minden passzionátus turista előtt. Kit ne vonzana ez a felhőkbe emelkedő jégtrónus, az Alpeseknek a Montblanc, Monterosa és Matterhorn után legmagasabb pontja a maga felséges

zordonságában is? Sokáig megközelíthetetlennek tartották: innen kapta szép nevét is. Csak 1811 augusztus 3-ikán mászta meg egy merész svájci testvérpár; Mayer Rudolf és Henrik Aarauból. Azóta pedig odáig jutottunk, hogy nemsokára hegyipálya vezet föl a felséges csúcsra és a hova azelőtt kemény, edzett férfiak is csak hatalmas erőfeszítés és küszködés árán vergődhettek föl, oda most a gyöngé nőt és gyermeket rövid időn belül felröpíti majd a villámosság szárnya.

A technika fejlődése hihetetlen eredményeket ért el néhány évtized folyamán a *hegyi vasutak* terén. A hozzáférhetetlen sziklákat meghódították a közlekedés számára letett sínparók, a mélységeket szédítő viaduktokkal hidalták át és a hegyek gyomrában rengeteg alagútakat fúrta. Az ötvenes években még minta gyanánt emlegették a *semmeringi* pályát, mely 887 méter magasban, 15 alagúttal, köztük egy 1428 méter hosszúval vonul. Ezt háttérbe szorította a hatvanas évek alkotása: a *Brenner-vaspálya* Innsbruck és Bozen közt, mely Brenner állomásnál 1367 méter magasban megyen és 30 alagútja van. Világosodáva emelkedett a nyugati Alpesekben a *Mont-Cénis* pálya, mely Franciaországot Olaszországgal köti össze. Ennek a 76 kilométer hosszú vonalnak majdnem harmadrésze a föld alatt halad: fő tunelje Modane francia város és Bardonnèche olasz falu között 1335 méter magasságban fúrja át a Cole de Frégjust és épen 12,233 méter hosszú. A mont-cénisi pályát azonban még túlszárnyalta a *szentgotthárd-hegyi vasút*, melynek megalkotására Olaszország, Németország és Svájc kötött szerződést. Ennek alagútja Göschenen-nél nyomul be a Szent-Gotthárd mélyébe és Airolo-nál végződik, mely távolság száz méter híjján 15 kilométert tesz.

A hegyi pályáknak igazi hazája Svájc. E bércezes kis országban a természet nagyszerűsége és az annak csodájára odatóduló idegenek igényei a technikát bámulandó alkotások létesítésére készítették. A svájci népnek hatalmas jövedelemforrását képezik a turisták és ilyképen nagy a turisták hatalma a svájci földön. Az ő kedvükért létesültek ama nagyszámú vasúti vonalak, melyek mai napság Svájcznak majd minden természeti nevezetességét könnyű szerrel hozzáférhetővé teszik. Az 1871-ben megnyílt *Rigi vasút*, mely a Vierwaldstätti tó mellől vezet föl a remek kilátást nyújtó Rigi-Culmra, majd a zugi tó mellől kiinduló másik Rigi vasút, világhírre tettek szert. Mindakettő fogaskerekű és Riggensbach mér-

Gredetschthal-völgy.

Grisighorn-esücs.

Unterbläehorn-esücs.
Nesthorn-esücs.Weisshorn-esücs.
Schienhorn-esücs.

Mittaghorn-esücs.

Ebne Fluh.

Nagy Aletschhorn-esücs.
Gletscherhorn-esücs.**A Jungfrau.**Középső Aletsch-gleccser.
A Jungfrau nyerge.

Mönch-esücs.

Eiger-tető.

Nagy Fiescherhorn-esücs.
Hinterhorn-esücs.
A Kamm.
Nagy Grünhorn esücs.

Aggasirhorn-esücs.

A Schreckhorn-esücs.
Finsterarhorn-esücs.
Nagy Lanterarhorn-esücs.

Rosenhorn-esücs.

nők műve. Hatalmas technikával megépített pályák vezetnek még a Pilátus-hegyre, a giessbachi oromra Bern kantonban, az Ütli hegyre Zürich mellett, továbbá a zermatti és Monte Generoso csúcsokra (1890-ben készültek el), a brienzi Rothornra (1891) stb.

Mindezen pályák azonban messze elmaradnak a Jungfrau hegyi pálya terve mögött. A mi nem is esoda, a mennyiben az általuk szegdelt hegyek is az örök hó régiója alatt maradnak; ám a Jungfrau az örök hó régiójában emelkedik, rengeteg hómezőktől ellepve, glecserekkel körülbástyázva. E természeti nehézségekkel megküzdni szinte istenkisértésnek látszott.

Pedig már régóta fölmerült a Jungfrau csúcsára fölvezető pálya gondolata és a szövetségi tanácsnak egymásután négy erre vonatkozó tervvel kellett foglalkoznia.

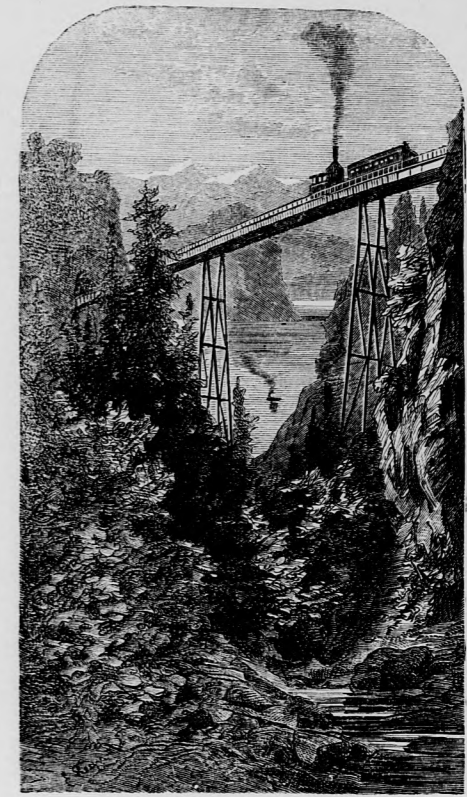
Mind a négy terv alapeszméjében meg van egy közös vonás: hogy tudniillik a pályának egészben, vagy részben a föld alatt kell haladnia. Ezt a természeti viszonyok diktálták a tervezőknek. A Jungfrau vidéke zord vidék! Meredek bércein hózuhatok, sziklaomlások és földszakadások otthonosak: van egy részlete, mely a baljóslatú Lawinenthor nevet viseli. A magasságokban a föld színén haladó vonatot egyre-másra katasztrófa fenyegetné.

Trautweiler svájci mérnök, a ki 1889-ben először adta be tervét a berni szövetségtanácshoz, Stegmattennél, Lauterbrunnen falvától három kilométernyire, 860 méter magasban akarta kezdeni a pályát. Idáig rendes völgyi vasút szállította volna az utasokat. Alagútját négy szakaszra osztotta, olykép, hogy a vonat mindegyiknek végén, a legfestőibb pontokon, kibukkanjon a napvilágra. A négy állomás a következő:

1. *Stelliflüh*, 1840 méter magasban, 1380 méter hosszú vonal, 98% emelkedés.
2. *Schwarz Mönch*, 2600 méter magasban, 1840 méter hosszú vonal, 48% emelkedés.
3. *Silberlücke*, 3640 méter magasban, 1880 méter hosszú vonal, 67% emelkedés.
4. *Jungfrau*, 4130 méter magasban, 1400 méter hosszú vonal, 33% emelkedés.

A vonat tehát hetedfél kilométer utat tenne a föld alatt. Trautweiler kiszámította, hogy az építésnél csak 64,000 köbméter földet kellene eltávolítani, a munkálatok 8 millió frankba kerülének és öt esztendeig tartanának.

Trautweiler számításai alaposak, tervének gyöngösege azonban nyilvánvaló. Achilles-sarka:

A RIGI VASUT.

az emelkedési viszonyok kedvezőtlensége. Az első szakasz 98 százalékos emelkedése ijesztő valami: az alagút szinte függőlegesen halad és irtózatossá erőre volna szükség, mely a kocsit ily körülmények közt mozgassa. Vitássá válnék továbbá a biztonság kérdése is; az emelkedés ily mértékénél méltán lehet veszedelemtől tartani és ugyan lehet-e egykönnyen oly készüléket kieszelni, mely a veszedelmet abszolút bizonyossággal elhárítaná?

Trautweiler tervét nem fogadták el, hasonló sorsban részesült Köchlin párisi mérnök terve, mely amannál még tökéletlenebbnek bizonyult.

(Folyt. köv.)

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Szépirodalmi könyvtár. — Kiadja a Franklin-Társulat Budapesten. *Kötetenként díszes vászonkötésben 1 forint.* A magyar szépirodalom föllendülésének természetes következménye az olcsón terjesztő gyűjtéményes vállalatok szaporodása. A jó hatás kölcsönös mind az írókra, mind a közönségre. Az ily vállalatok elterjedtsége népszerűvé teszi az írókat, a közönség viszont olcsó áron juthat jó könyvekhez is. Hangsúlyozzuk ezt az „ist”, mert a magyar regényvállala-

tok során megjelent köteteket vévén szemügyre, a válogatottságot épen nem sorozhatjuk erényeik közé. Nem egy értéktelen könyv van közöttük, főleg az idegenből hozzánk kerültek között, melyekért a lelkiismeretlen fordítónak kár volt idegenbe fáradnia. A Franklin-Társulat *Szépirodalmi Könyvtára* kötetei határozottan irodalmi színvonalon állanak. Ez a legújabb gyűjteményes vállalat főleg eredeti kötetekkel emelkedik a többiek fölé. Baksay, Vértesi Arnold, Vadnay Károly, Pálffy Albert — a kik régebbi köteteket írták — elbeszélőirodalmunk kimagasló alakjai. Hozzájuk csatlakoznak a most megjelent újabb sorozatban Kemény Zsigmond, Berzók Árpád és Szántó Kálmán. *Kemény Összes beszélei*-nek két kötete a világirodalom egyik legnagyobb regényíróját apróbb alkotásaiban mutatja be. Ezek között «A két boldog» című a legszebb magyar történeti elbeszélés. Lélektani jellemzés és korfestés, nemkülönben a bár nehéz, de finoman jellemző nyelv minden elbeszélésének sajátja. *Berzók Árpád* elbeszéléseinek és tárczáinak gyűjteménye a *Víg órák*; csupa vidám történet, melyekben egy erős humorú író kedves egyéniségevel mulatunk el. *Szántó Kálmán* kötete, *Veér Judit és egyéb elbeszélések*, az újabb írói nemzedéknek erős tehetségű tagjával ismert meg. Erős realizmussal, de határozott erővel színezi ki jól kidolgozott történeteit.

Xantus János emléke. A fáradhatatlan magyar ethnografus, Xantus János emlékének szentelte decz. 19-ikén ülését a Magyar Tudományos Akadémia. *Mocsáry* Sándor levelezőtárgy nagyszabású emlékböszében méltatta a székely eredetű híres utazónak és természetbúvárnak hazafias és tudományos érdemeit, a ki viszontagságteles küzködés után csöndesen munkálkodott a nemzeti múzeum szerény hivatalában, mígnem négy évvel ezelőtt ráborult a halál.

A tanítvány lelkes szeretetével rajzolta meg *Mocsáry Xantus* János életét, kezdve a szabadságharc vitéz honvédjén és végigkísérve őt amerikai száműzetésében, szenvedéseiben és expedícióiban, a melyeknek fényes eredményével hazájának kincsesházát gazdagította. Volt újságkihordó, boltossegéd, könyvkereskedő, gyógyszerész, zongoratanító, vasúti tervrajzoló, mérnök, nyelvtanító, sőt mint napszámos is dolgozott valami csatornán. Majd 1861-ben hazahozta a honvágy, de mert képességeinek megfelelő állást nem kapott, visszatért Amerikába és a washingtoni kormány kinevezte konzulnak. 1864-ben megint hazajött s létesítette az állatkertet, a melynek utóbb igazgatója lett. 1868-ban pedig a közoktatásügyi minisztérium megbízásából résztvett a keletázsiai expedícióban, melynek fényes sikeréről a Nemzeti Múzeum természetrajzi és népművészeti osztályai tanuskodnak. Hazatérve, kinevezték a néprajzi osztály örökös vezetőjének, majd igazgatójának és ez idő alatt tevékeny részt vett több tudományos intézet és társulat működésében egészen haláláig, a mely 1898. december 13-ikán következett be. Xantus neve ismert volt az egész tudományos világban, 24 állatot és 2 növényt neveztek el róla. Ő fődözte föl az Arkanzás folyó forrásait, először írta le a Sierra Nevada hegyecsoportot és a Csendes-Oceán számos szigetét.

A felolvasást élénk tetszéssel fogadta a közönség, a melynek soraiban ott volt Xantus családja is.

VEGYESEK.

Gaal Mózes. Olvasóink örvendő meglepetéssel vehették észre a lapunk homlokán beállott változást, a hol is *Gaal Mózes* neve, mint *főmunkatárs* szerepel. Gaal Mózeset nem kell bemutatni olvasóinknak. Ismeri őt minden magyar ifjú, mint ki ez idő szerint a legelső, legmunkásabb és legolvasottabb ifjúsági írónk. A «Tanulók Lapja»-nak eleitől fogva dolgozó-társa volt; számos kedves diákhistorián kívül a mi számunkra írta meg a *Kard és lant hőse* cz. regényt, a költői *hív-mondákat*, ugyanő fordította minékünk Verne két regényét: «A Cynthia» hajótöröttjét és «A jégshynx»-et. Főmunkatársi minőségében java munkásságát fogja a «T. L.»-nak szentelni. Örömmel adjuk tudtul híveinknek, hogy a jeles író lapunkhoz ily bensős viszonyba hozhattuk, mert ez is a «T. L.» színvonalának emelkedését jelenti.

1898 halottai. Az elmúlt év szomorú emlékei közé tartozik az elhunytak nagy száma, a kik közül bennünket, magyarokat legfájdalmasabban sújtott drága királyasszonyunknak, *Erzsébet*-nek végzete. A világtörténelmi alakok közül elhunyt a század legnagyobb államférfia: *Bismarck* herceg és az angolok *Gladstone*-ja. Meghalt a nemes *Horvát* Boldizsár, Deák Ferencz munkatársa. A tudomány emberei közül első sorban említsük meg a mártír *Müller* Hermann drt, a kit a pestis ölt meg Bécsben; *Télfi* Ivánt, a jeles filológust, *Schwimmer* orvosprofesszort és *Schnierer* Aladár jogtanárt. Nagy rést ütött a halál íróink táborában: meghalt *Arany* László, *Abonyi* Lajos, *Pálffy* Albert és *Szász* Béla, ki a «Tanulók Lapja»-hoz is küldött szép költeményeket. A külföldiek közül *Bellamy* Eduard és *Ebers* György, a nagy regényíró és egyiptológ. Képzőművészek: a veterán *Barabás* Miklós, *Liezenmayer* Sándor, *Mesterházy* K.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Az ifjúság és a művészetek. A derék *szolnoki* diákok alaposan azon munkálnak, hogy a művészetek szeretetében és megértésében előre haladjanak. Ottani tudósítónk ezeket írja: «A *Verseghy*-körnek összesen 70 tagja van, kik közül majdnem mindegyik szerepelt. A kör programjauól különösen a képzőművészetek ismertetését tűzte ki céljául, s ezt felolvasások és szabad előadások által valósítja. Eddig Munkácsyról, Benzurról, Rembrandtról tartottak szabad előadást, felolvasást pedig a Mozaikról s a Szépről. A kör első gyűlésén, október 8-ikán beiratkozott a Képzőművészeti Társulat tagjai közé, mit annak idején a társulat lapja a «Műcsarnok» közölt is és kifejezését adta a reményének, hogy példánkat követi Magyarország többi önképzőköre is. Tehát mi voltunk «az első feeske» és nem a «Debreczeni önképzőkör». — A kör bevette a *vitaulések* üdvös intézményét is; eddig egyet tartottak, melyen e tétel került megvitatásra: Milyen műfajhoz tartozik Petőfinek «Szeptember végén» cz. költeménye?»

Arany-matiné. A munkácsi magyar kir. állami főgimnázium «Eötvös-önképzőkör»-e saját könyvtára gyarapítására Arany János emlékének szentelt matinét rendezett a következő műsorral: A «Hymnus» elnéklése után Szántó Soma tanárelnök úr megnyitó beszéde következett. Ezt követte Hoffmann

Ottó VIII. o. t. szabad előadása «Arany János»-ról. Arany János «Rendületlenül» című költeményét szavalta Nuner János VII. o. t. «Intermezzo» (Masagní); «Kondorosi csárda mellett», «Csak egy kis lány . . .» népdalokat előadta az ifjúsági zenekör, Román József tanár úr vezetése mellett. «Arany nőalakjai»-ról írt tanulmányát felolvasta Kilb Gyula VIII. o. t. Arany János «Ráchel siralma» cz. s Kapi Gyulától megzenésített költeményét szavalta Hoffmann Ottó VIII. o. t. tan., zongorán kísérte Pap Jenő VIII. o. t. Az ünnepélyt az ifjúsági dalkörtől énekelt «Magyar népdalok» zárták be. A szépen sikerült ünnep nagy számú közönség volt jelen.

Pályázatok. Az önképzőkörökben már sok hely kezdik hirdetni a modern olympusi versenyt: a pályázatot. Az esztendei működésnek esattanája ez, melynél a tehetség tehetséggel, buzgalom buzgalommal mérkőzik. Sok dicsőséges műsafi szívdobogva várja a tételek kifizetését. Hozzánk több ily pályatétel-összeállítást küldtek be, melyek közül, mint igen szép csoportosítás, közzéadjuk az alantakat. — A *budapesti VIII. ker. főreáliskola* önképzőkörénél a pályatételek: 1. *Az irodalomtörténetből*: A magyar eposz fejlődése Zrinyitől Arany Jánosig. 2. *Az esztétikából*: Tompa Mihály hazafias költszete. 3. *A történelem köréből* három kérdés jelöltetett ki, melyek közül a pályázóknak jogukban áll választani: a) A kiválóbb nők szerepének méltatása nemzetünk ezer éves történetében; b) Nemzetiségi és felekezeti küzdelmeink a mohácsi vésztől napjainkig; c) A történeti események hatása a kiválóbb írókra Mária Teréziától napjainkig. 4. *Franciaiból magyarra fordításra*: Coppée «Pour le drapeau» cz. költeménye és Coppée «Un morceau de pain» cz. prózai elbeszélése. 5. *Fordítás németből*. 6. *Eredeti elbeszélés*. 7. *Eredeti költemény*. 8. *Víg szavaltat*. 9. *Komoly szavaltat*. 10. *Végül a matematikai pályázatra* két jutalmat tűz ki a kör. A jutalmakat csengő tíz és húsz koronás aranyak képében kapják a győztesek. — A *szabadkai főgimnázium* önképzőkörénél a pályatételek: 1. Lyrai költemény. 2. Epikai költemény. 3. Eredeti karezet, humoreszk v. novella. 4. Műfordítás. 5. Jellemkép: a) Kárpáthy Zoltán alakja Jókai regényében; b) Vörösmarty Árpádja és a Zrinyiász hőse. 6. Szónoki beszéd a köv. tételről: «Dicső és fenséges a költő hivatása a világon». (Eötvös J.) 7. A tatárjárás Magyarországon. 8. Irodalomtört. és aesth. dolg. a) A magyar népdal jellemző sajátosságai; b) Tompa Mihály családi költszete; c) Bánk-bán tragikum.

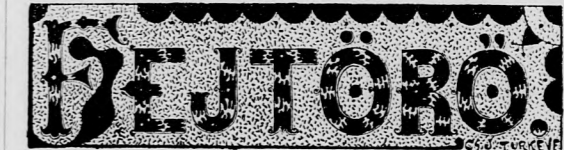
9. Természettani ért. a) A víz szerepe a természetben; b) Az énekes madarakról. — Az *egri magyar királyi állami főreáliskola* «Bajza-önképzőkör»-e folyó évi december 18-ikán tartott rendes gyűlésen a következő pályatételeket tűzte ki: Bajza József, mint lyrikus (irodalmi értekezés). Egy lyrai költemény. Költői leírás (tájkép vagy genre-kép). Prózai és verses műfordítások, még pedig a németből: Hektors Abschied von Schiller; a franciaiból: Prière par Sully Prudhomme. A légnymás elmélete és gyakorlati alkalmazása. A felvilágosodás eszméje és elterjedése Európában. Egy víg s egy komoly költemény elszavalása. Emlékböszéd Bajza Józsefről, melyet a február 2-ikán tartandó Bajza-emléknapélyen adnak majd elő. Továbbá Klincsek József VIII. o. t. tan. szavalta Petőfi «Egy gondolat bánt engemet . . .» cz. költeményét és Goldman Sándor VIII. o. t. egy általa írt irodalmi csevegést olvasott fel: «A szép nyilvánulása általában» czímmel, mely igen nagy tetszést aratott.

Vörösmarty-ünnepélyt tartott december 18-ikán a szegedi főgimnázium önképzőköre, igen választékos tartalommal. Schütz Rezső VIII. o. tan. elnök Vörösmarty költői nagyságáról mondott beszédet; Kóhegyi Antal VIII. o. tan. a «Cserhalom»-ról, Traum Péter Vörösmarty kisebb költeményeiről, Hochstrasser M. VII. o. t. Vörösmarty lírájának sötétebb hangulatáról, Eidenmüller E. az ünnepelt költő epikájáról olvasott föl; azonkívül több Vörösmarty műveiből vett szavaltat tartott, köztük «Kemény Simon» és egy az «Árpád ébredése»-ből való részlet, melyet Márki Imre és Simon Árpád adtak elő nagy hatással.

A pécsi magyar kir. állami főreáliskola «Eötvös-önképzőkör»-ének december hó 18-ikán tartott ülésén Korniss Ödön VIII. oszt. tan. ifj. elnök felolvasta «Bessenyei írói működése» cz. székfoglaló értekezését. Ugyancsak ezen a gyűlésen Sasvári Géza VII. o. t. «Petőfi élete költszetében» cz. sikerült dolgozatát mondta el szabadon. Úgy a dolgozatot, valamint a sikerült előadást, dicséretre méltatta a kör. Schléssinger Ferencz VII. o. t. «A lengyel szabadságharc emlékezete költszetünkben» című dolgozatát bírálói szintén dicsérettel fogadták el; majd Perls Miklós VIII. o. t. «A drámai költszetről» című esztetikai értekezéséről olvasták fel a bírálatot, «Emlékböszéd Vörösmarty fölött» című dolgozatot pedig újból át-dolgozásra adták a szerzőnek.

Budapesti fiú az olasz királyné előtt. Földesi Arnold budapesti születésű, alig tizenhat éves fiú nagy zenei sikereiről érkezik hír Rómából. A bajszatlan gyerekről, a kinek az apja a magyar fővárosban egyszerű kereskedő, elragadtatással irnak az olasz lapok, magasztalva művészi gondolkajátékát. A fiút a római Sancta Siciliana kir. zeneakadémia diplomával tüntette ki. Egymásután négy önálló hangversenyt adott a kis művész Rómában s a hangversenyterem mindig zsúfolva volt. Remek gondolkajátékának híre elhatott az olasz királyné körébe is, a ki Földesi Arnoldot a királyi palotába hívatta, hogy meghallgathassa. Tovább egy óránál játszott a királynénak, a ki kérdések egész özönét intézte hozzá s ugyancsak meg volt lepette, a mikor meghallotta, hogy az ünnepelt tehetség Magyarország szülőtte.

Diáktemetés. A pécsi állami főreáliskola egyik legkiválóbb növendéke, *Krisztián* István IV. o. tanuló december 17-ikén három napi fejtífusz betegség után meghalt. Temetése, mely alkalommal tanuló társai koszorút helyeztek a kedves barát koporsójára, az intézet tanári karának és tanuló ifjúságának jelenlétével december 19-ikén ment végbe. Béke hamvaira!

Rovatvezető: Csiszár József.

Számítási kérdés:

Hány különböző koczkavetés történhetik két koczkával?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve Norvégia azon élnk kereskedelmi városának, mely az Északi tenger partján a szigetkék és félszigetkék útvesztőjében a XI. században alapított? A német Hansa hajói sűrűn látogatták, mert tőkehal- és heringfogással foglalkozik.

Történelmi kérdés:

Mi volt a neve a hét nemzetségtől azon egyikének, a kint a honfoglalás alatt Árpád Gömör és Nógrád vidékének meghódítására küldött? Nyitraig nyomult s a várat és vidékét elfoglalva, itt megtelepedett; a Zsitva mellékén is terjedelmes birtokot foglalt el.

Természetrizai kérdés:

Melyik növényrendbe tartoznak azon növények, melyeknek lehulló szirmaik keresztben állanak, a porzók száma 6, közülök 4 hosszabb? Termésük beczó vagy táska, mely két kopáccsal nyílik fel.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. január 14.

Az 51. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az atya 42, a fiú 18, a nagyatyja 78 éves. **Földrajzi kérdés:** Anam (Annam). **Történelmi kérdés:** Beresina. **Természetrizai kérdés:** Csiperke (champignon).

Helyesen fejtették meg: Hübner János, Fiedler Kálmán, Windt Lajos, Puskás Endre, Lichtenstern Béla, Emenet György, Reicz Zoltán, Polnitzky Leo, Rosenbaum Ernő, Tehet Károly, báró Maillot Nándor, Herresbacher Dénes, Nagy Vince, Börötfly Kálmán, ifj. Miróczky János és Chabada Jenő, Miróczky Árpád, Kiszely Géza, Halmi Gyula, Ronchetti József, Stein Pál, Sz. Császár Lőránd, Bernolák Kálmán, Ungar Aladár, Szenyovszky Ferencz, Berger Mór, Jakab János, Brummer Zoltán, Harmath Győző, Benisch Arthur, Markó Árpád, Kutlik Félix, Andriška Emil, Hajdú Pál, Csizsinszky Lajos, Trummer Árpád, Litsek Zoltán, Bohrandt Lajos, Groedel Arthur, Orlitzky János, Markovics Jakab, Szadnik Sándor, Kurimay Mihály, Beck István és Pál, Wohlstein Sándor, Pivny Aladár.

A kitűzött könyvjutalmak közül az egyiket: De Gerando Attila: «Velence» cz. művét Berger Mór főgimnáziumi tanuló Ujvidéken, a másikat: Hoitsy Pál: «A nagy természet és a kicsiny ember» czímű művét Brummer Zoltán kereskedelmi iskolai tanuló Lippán nyerte el.

Az 52. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 18, 27, 36. **Földrajzi kérdés:** Uganda néger állam; fővárosa: Mengo. **Történelmi kérdés:** Severus Lucius Septimius római császár. **Természetrizai kérdés:** Kukoricza vagy tengeri (zea, mais); a pázsitfélék (gramineae) rendjébe tartozik. **Vegytemi kérdés:** Strychnin; $C_{21}H_{22}N_2O_2$. **Képrejtvény:** Két szék között a pad alá esik.

Helyesen fejtették meg: Miróczky Árpád, ifj. Miróczky János és Chabada Jenő, Windt Lajos, Börötfly Kálmán, Halmi Gyula, Sz. Császár Lőránd, Hübner János, Lichtenstern Béla, Novák János, Szadnik Sándor, Fiedler Kálmán, Pivny Aladár, Schmied Károly.

A kitűzött jutalmak közül az egyiket: Szász B. «Longfellow költeményeiből» czímű művét Halmi Gyula budapesti VIII. ker. főreáliskolai tanuló nyerte el, a ki azt a kiadóhivatalban átveheti, a másikat: Hoitsy P.: «A nagy természet és a kicsiny ember» cz. művét Novák János pécsi főreálisk. VI. oszt. tanuló kapta.

SZERKESZTŐI TELEFON.

W. M. Rákospalota. 1. Az illetékes tényezők kezdésére az alapszabályokat a minisztériumhoz kell terjeszteni. 2. Középkolai tanulók egész évre 3 koronáért kapják a Nyelvört, ha az előfizetés január 10-ikéig megtörténik. — **K. J.** Kérjük, küldje be pontosan önképzőköri híreit. Érdekes közlését sajnálatlalt, de némi elégtétellel olvastuk. Irodalmi viszonyaink már nem olyanok, mint régen, mikor az irodalmi munkásság hazafiasságzamba ment s valóságos hős volt az író s mindegy, bárhogi irt, csak magyarul irt legyen. Most a tétel így hangzik: Inkább semmit se írjunk, mint rosszul, inkább ne szerkesztünk lapot, mint rosszat. Nemrégiben ama lapban egy hatvansoros elbeszélésből közel húsz olyan germánizmust böngészünk ki, hogy boldogult Szarvas Gábor méltán megfordulhatna reájuk sírjában! S ebből tanuljon az ifjuság magyarságot? Nem! a hol ily mértékben «desunt vires», ott «non est laudanda voluntas». — Melegen köszönjük. — **X. J.** Nagyszombat. Ottani derék tudósítónk Visnovszky Rezső. — **K. F.** Pozsony. Kereskedelmi akadémiába való fölvetelhez négy középkolai osztály elvégzése szükséges. Ott magyar, német és francia nyelvet, világtörténelmet, kereskedelmi levelezést, kereskedelmi és politikai számtant, földrajzot, könyvvitelt, vegytant, áruismeretet meg váltó- és kereskedelmi jogot tanulnak. — **Kommen.** Az öntől említetthez hasonlít amaz eset, mikor az osztály — a klasszikus versmértékeket kapván leckére — óra előtt *unisono* skandalja Kisfaludy «Mohács»-át. Hatvan egészséges diáktorok egy szuszra a ropogó hexametereket! A tanár ijedten siet be a zajra. «Mi ez?» «Skandalunk, tanár úr». «Skandaljának, de skandalumot ne csináljanak», volt erre a felelet. — **T. P.** Arad. Az önök önképzőköré pusztán szavalás-kkal és azok bírálásával foglalkozik? — **Sz. D.** Budapest. Több tudósító társát is beleértve, arra kérjük, tudósítását *stilizálja meg*, úgy hogy élet és szín legyen abban és ne adjon merőben száraz, rideg tárgysorozat. — **T. Gy.** Eperjes. A kért munkát bármely budapesti antiquarius szállítja 1 ftr 50-2 frtért. — **P. A.** Arad. A világposta és a képeslevelezőlap gyűjtése külön fogalmak. — **Gy. J. M.** Komárom. Elvezetel olvastuk a beküldött költeményeket, melyeknek helyvel-közzel való lendületes ereje és formai készsége meglepő. Ilyesmí aligha került még ki a kisasszony-kollégák közül; az önképzőkörök java termékei közt is megállaná helyét. A «Rorate»-t eltettük; a «Hugom halálára» nézvést pedig azt ajánljuk, hogy megrövidítve (mert hosszadalmas volta kissé áradozóvá teszi) szíveskedjék Tutsek Anna lapjához küldeni. — **P. A.** Arad. A kiadóhivatal dolga. Üdvözlök. — **B. J.** Ujvidék. Jutalomkönyve (mint szorgalmas tudósító) nem fog elmaradni. — **Lázár Béla** brassói előfizetők képeslevelezőlapok cserélése végett szeretne a tanuló társakkal érintkezésbe lépni. Címe: Brassó, Kórház-út 59.

Bélyeggyűjtők figyelmebe.**Faludi Zsigmond levélbélyegkereskedő**

Budapest, VII., Erzsébet-körút 28.

Kivonat a nagy árjegyzékből.

Minden sorozat csak különböző levélbélyegeket tartalmaz.		Levélbélyegsorozatok:	
db	fillér	db	fillér
10 Aegyptom	30	5 Guatemala	35
15 Amerikai Egyes.	30	3 Hawaii	40
3 Azores Vasco.	35	4 Hongkong	25
4 Barbados	25	10 Japán	20
5 Bolivia	35	5 Jöreményfok	15
10 Brazília	35	5 Natal	40
5 Görögország Olymp.	20	8 Nyugat-	
3 Grenada	20	Ausztrália	30
		5 Victoria	10

Nagy képes árjegyzék levélbélyegekről, bélyegalbumokról, képes levelezőlap-különlegességekről stb. ára 30 fillér. 2 koronán felüli rendelmenynél árjegyzék ingyen és bérmentve.

Megveszek használt régi levélbélyegeket.

Vidéki megrendeléseket pontosan és gyorsan eszközölök.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középkolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 ftr 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 ftr 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 ftr 80 kr.			Budapest, IV., Egyetem-utca 4
Megjelenik minden vasárnap.			Kéziratokat nem adunk vissza.

ELŐADÁSOK AZ IFJUSÁGNAK.

(*) Többször hangoztattuk már lapunkban, hogy az ifjuságnak szüksége van arra, hogy színházba járjon s ott jó előadásokat nézzen végig.

Nem tartjuk fölöslegesnek, hogy ezt a kérdést most újból elővegyük, annál is inkább, mivel napirenden van az ifjuság művészi érzékének fejlesztéséről fölvetett kérdés és sokan foglalkoznak azon eszközök helyes létrehozásával, a melyek e cél elérésére a legalkalmasabbak.

Hallottunk ez irányban véleményeket pro és contra, olvastunk indítványokat, melyeket szakemberek e cél kivételére alkalmasaknak jeleztek. Egyet azonban jól megjegyeztünk, azt az aggodalmat t. i. hogy a művészetek iránti érzék ápolására és fejlesztésére hivatott eszközök minél kevésbé legyenek theoreticusak, s fősúly a szemléltetésre fordítandó. E nélkül mindaz, a mit az ifjuság a művészetekről hall, csak a fantáziára lenne bízva, a mi a legtöbb ifjúnál nem ígérkezik nagyon eredményesnek.

Így állván a dolog a művészeti oktatásra vonatkozólag, nem tűnhet-e fel visszásnak előttünk az, hogy a középkolák felsőbb osztályaiban drámákat olvastatunk és fejtegetünk s az ifjuságnak pedig nem adunk alkalmat arra, hogy a mit olvas, azt láthassa is. Nincs az a buzgó olvasás, a mely fölérne egy eljátszott darab végignézésével! Olvastatjuk Coriolanust, Julius Césart, Stuart Mariát, Bánk bánt az iskolában, mint kötelező tárgyú drámákat, s bizony kevés ifjú kerül ki a középkolából a ki épen a három elsőt

látta volna. Hiszen itt a fővárosban, a Nemzeti Színházban évek óta nem adták elő se Coriolanust, se Julius Césart! Pedig mennyit tanulhatna az ifjuság egy ilyen előadásból! Látna a rómaiak ruháit, fegyvereit, megismerkednék a forumi élettel, látna a római szokásokat, a mikről hall ugyan a régiségtanban s a mit talán lát is képeken, de bizonyára csak igen kevés tudja olyanok képzelné, mint a milyenek a színházban látna.

S itt felmerül a nagylelkűség kérdése is. Ha magánvállalatok, minők a körkép társaságok, panorámák, a mely utóbbiak korán sem kicsinylendők főleg a geográfiai ismeretek bővítése czéljából; a képzőművészeti kiállítás igazgatósága úgy szólván csak pár fillérért hozzá juttatják az ifjuságot az olcsó és tanulságos szórakozáshoz, nem lehetne-e módját találni, hogy az ifjuság a vasárnap délutáni előadásokra a leszállított árnál még jóval olcsóbb szerrel eljárhatson tanulni. Mert a klasszikus darabok előadása a színházban legalább is annyi tudással jár reá nézve, mint a mennyit az iskolában tanul ezekből. Ha ez megkönnyítettnek neki, ép úgy feladhatnánk nekik privát diligentiára, pl. a Julius Césár előadásáról való beszámolást, mint a hogy most számon kérjük tőlük a magánolvasmányokat.

S a mint a szegény tanulókat még könyvvel is az iskola látja el, nem volna-e módjában a Nemzeti Színház igazgatóságának az ilyen tandíjmentes diákok részére a vasárnapi délutáni klasszikus darabok előadása alkalmával néhány ingyen jegyet is kiadni?

De sokan áldanak érte!